

Nejvyšší správní soud se jednoznačně přiklonil na stranu oznamovatele Pavla Kodyma. Ten se hájil proti rozhodnutí vlády

16.1.2025 - | Transparency International ČR

O případu Pavla Kodyma informovala média v květnu roku 2023. Bývalý ředitel dnes již zrušeného ÚPDI, podal na Ministerstvo dopravy a českou vládu žalobu poté, co byl návrh na jeho opětovné jmenování do funkce stažen v návaznosti na dopis adresovaný Evropské komisi, ve kterém informoval o podezřelých transakcích státu s dopravcem České dráhy.

Vláda a ministerstvo tehdy svůj postup hájily zejména tím, že má být ÚPDI v blízké době zrušen a jeho agenda přejde pod Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS), k čemuž nakonec navzdory kritice protikorupčních nevládních organizací TI a Oživení skutečně došlo.

Pavel Kodym se proti postupu ministerstva a vlády bránil žalobou u Městského soudu v Praze. Soud mu dal za pravdu, s tím, že se ministerstvu nepodařilo odůvodnit, proč k opětovnému jmenování nedošlo, a šlo tak o odvetné opatření.

Co jsou odvetná opatření? Odvetným opatřením může být jakékoli jednání nebo opomenutí, které bylo vyvoláno učiněním oznámení a které může oznamovateli způsobit újmu. Zákon uvádí například rozvázání pracovního poměru, odvolání z vedoucího místa, snížení mzdy, změnu pracovní doby nebo neumožnění odborného rozvoje. Výčet uvedený v zákoně je pouze demonstrativní a vždy bude záležet na daném kontextu.

Ministerstvo dopravy následně podalo kasační stížnost, kterou Nejvyšší správní soud v prosinci zamítl, čímž květnové rozhodnutí Městského soudu definitivně potvrdil.

NSS konstatoval, že evropská směrnice o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, byla na Kodyma přímo aplikovatelná a stažení návrhu skutečně naplňovalo znaky odvetného opatření. Návrh na Kodymovo jmenování byl stažen jen krátce po jeho oznámení, a to i přesto, že v rámci předcházejícího výběrového řízení dosáhl nejlepšího výsledku a jeho opětovné jmenování bylo vládě doporučeno.

„Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věci Pavla Kodyma je důležité také z toho důvodu, že soud potvrdil, že ochrana náleží i vysokým státním úředníkům a pro její zisk není nutné, aby bylo oznámení učiněno skrz zaměstnavatelem určené oznamovací kanály,“ shrnuje na závěr další klíčové body rozhodnutí Jan Dupák, vedoucí právník TI.

Možný precedent pro další kauzy

Rozhodnutí je pro ostatní potenciální oznamovatele klíčové i proto, že potvrzuje, že se v případě soudního sporu důkazní břemeno otáčí ve prospěch oznamovatele.

Pokud žalobce uvede před soudem skutečnosti, ze kterých je možné dovodit, že byl ze strany zaměstnavatele na základě svého oznámení vystaven odvetnému opatření, je na žalovaném zaměstnavateli, aby prokázal, že toto negativní opatření vůči zaměstnanci nemá souvislost s podaným oznámením.

Na konečné potvrzení statusu whistleblowera pro osobu Pavla Kodyma navazuje otázka náhrady nákladů na obranu u soudu, kterou předepisuje evropská směrnice.

V Česku ale musí na případnou náhradu oznamovatel čekat až na konec svého případu, protože podpora oznamovatelů v době, kdy oznámení činí, ať už právní nebo finanční, je malá.

To je mimo jiné i největší slabinou českého zákona o ochraně oznamovatelů z roku 2023 ve srovnání s jinými zeměmi EU. Vysoké finanční náklady případného soudního sporu, jejichž návratnost je nejistá, totiž mohou řadu případných oznamovatelů odradit.

Ke jmenování Pavla Kodyma do funkce ředitele Úřadu pro přístup k dopravní infrastruktuře už ale dojít nemůže. ÚPDI byl k 31. prosinci 2023 na základě poslaneckého návrhu členů vládní koalice zrušen a agenda převedena na ÚOHS.

Jedná se o zásadní omezení dohledu nad férovostí provozu na železnici, protože samostatný ÚPDI nezávislý dohled vykonával, kdežto ÚOHS nepřistupuje k agendě jako k prioritě, přišel o téměř všechny odborníky na danou oblast a zatěžují jej vlastní kauzy v oblasti veřejných zakázek a nepříjemné vazby předsedy Petra Mlsny, který bojuje proti reformě ÚOHS, a chrání tak své mocenské postavení pramenící z jeho nadměrných pravomocí.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu lze v plném znění nalézt na webu Whistleblowing center, a to v sekci Knihovna, kterou ve spolupráci s organizací Oživení připravila TI.

Lze tam také nalézt i další rozhodnutí správních orgánů a soudů, ale i zahraniční judikaturu, analýzy, metodiky a doporučení, která jsou z hlediska ochrany oznamovatelů relevantní.

<http://www.transparency.cz/nejvyssi-spravni-soud-se-priklonil-na-stranu-oznamovatele-pavla-kodyma-ten-se-hajil-proti-rozhodnuti-vlady>